

Kur karosas – ten bala dumblas, maurai. Nė neįtartum, kad šis bepelkėjančių vandenų plebėjas galėjo užkariausi senojo pasaulio kilmingųjų širdis. Ir jokių būdu ne per skrandį, kaip tai padarė lašišos ar erškėtai, o savo... grožiu. Ir “kalta” dėl viso to religija bei moterys. Norėdami tai suprasti pabandykime nusikelti keletą tūkstantmečių atgal I Rytų civilizacijos lopšį- senovės Kiniją.

Kinijos gėluosiuose vandenyse nuo neatmenamų laikų gyveno trijų rūšių karosai: kurodzi (juodieji), gindzi (amūriniai) ir dzi (sidabriniai). Tarp karosų dzi, gyvenančių Pietų Kinijos upėse, kartais pasitaikydavo oranžinės spalvos individų. Pagal to meto tradicijas šias išskirtines spalvos žuvis (jas kinai vadino Či) dovanodavo budistų šventykloms. Budistų dvasininkai pastebėjo, kad karosai – labai ištvermingos, plastiškos žuvis. Jas galima auginti ir veisti namų sąlygomis nedideliuose baseinuose ir net mediniuose bei keramikiniuose induose. Iš kiekvienos naujos žuvelių kartos buvo atrenkami ryškiausių spalvų ir nenatūralių kūno formų egzemplioriai. Taip selekcionuodami žuvis kinų vienuoliai per keletą šimtmečių užaugino “auksinę žuvelę”, kurios proproanūkius mes matome savo akvariumuose.

Ne mažesnės įtakos auksinei žuvelei atsirasti turėjo ir rytų šalių moterys. Tuometiniai papročiai labai varžė moterų teises. Didžiąją laiko dalį praleisdamos namuose, kinietės karta iš kartos tobulino žuvelių spalvas. Per keletą šimtmečių rytiečių kantrybė davė savo vaisius – atsirado geltonų, raudonų, juodų atspalvių auksinės žuvelės. Vėliau selekcijos meną išvystė Korėjos bei Japonijos gyventojai. Jei kiniečiai didesnę dėmesį skyrė žuvų spalvų įvairovei, tai japonai labiau domėjosi jų kūno forma. Auksinės žuvelės įgavo keistas išsprogusias akis, padidėjusią galvą, sutrumpėjusius ar pailgėjusius kūnus, neteko žvynų, išsivystė nenatūraliai ilgi pelekai. Kada buvo pradėtas šis titaniškas darbas, niekas tiksliai nežino. Manoma, kad tai įvyko dar iki Konfucijaus, kuris gyveno 551-479 metais prieš mūsų erą. To meto rašytiniuose šaltiniuose jau minima laukinė auksinė žuvelė. Suno dinastijos laikais (960-1279) auksinės žuvelės jau buvo plačiai auginamos šventyklose ir namuose. Beje, Rytų šalių didikai tam skyrė ypatingą dėmesį ir negailėdami lėšų bei laiko augino itin retų veislių žuvelės. Auksinių žuvelių selekcininkavimo viršūnė yra 1368-1644 metai – Minų dinastijos valdymo laikai. 1548 metais netgi buvo išleisti

pirmieji patarimai, kaip auginti ir prižiūrėti šias žuvis.

Prekiaudami su rytų šalimis europiečiai pirmašias auksines žuveles pamatė nupieštas ant keraminių indų ar išaustas šilko audiniuose, tačiau palaikė tai rytiečių fantazija. Pirmasis Europos gyventojas, aprašęs reto grožio žuvis, buvo garsusis keliautojas Markas Polas. Kinijos, Korėjos ar Japonijos aukštuomenė nelabai noriai skirdavosi su savo numylėtiniais, todėl tik XVII a. į mūsų žemyną atkeliavo šis stebuklas iš Rytų. Anot Brėmo, tai atsitiko 1611 metais. Anot kitų autorių, auksinės žuvelės iš Siamo ir Japonijos Portugalijos jūreivių į Vakarų Europą buvo atgabentos tik 1691 metais.

Kaip ten bebūtų, tačiau 1728 metais Ričmondo hercogas prieš savo svečius jau galėjo puikuotis šie retenybe. 1745 metais Prancūzijos karalius Liudvikas XV kaip ypatingai brangią dovaną auksines žuveles padovanojo markizei de Pompadur.

Į rytų Europą, o konkrečiai – Rusiją, pirmosios auksinės žuvelės pateko taip pat XVII amžiuje. Jas kinų pirkliai padovanojo carui Aleksejui. Vėliau tokias žuvytes specialiai įrengtoje salėje laiko kunigaikštis Gagarinas. Tam, kad labiau išryškėtų žuvelių grožis, Rusijos didikas jas patalpino pakabinamuose krištoliniuose induose, o patalpos sienas ir lupas apkarstė veidrodžiais. Specialus baseinas auksinėms žuvelėms Žiemos rūmuose buvo įrengtas Jekaterinos II įsakymu. Tai jos favorito – kunigaikščio Potiomkino – dovana.

Amerika šiomis originaliomis žuvytėmis galėjo pasidžiaugti tik 1874 metais. Jas Japonijos imperatorius padovanojo JAV laivyno kontradmirolui D. Amanui. Ši pirmoji auksinių žuvelių pora valstijose buvo įkainota 2000 dolerių. Didžiulės kainos laikėsi ilgą laiką ir tik XX a. pradžioje nukrito iki 100 – 150 dolerių už porelę.

Azijos šalyse vykusi ilgametė selekcija neapsėjo ir be auksinių žuvelių klasifikacijos. Buvo išskirtos keturios pagrindinės formos: vakinas, riukinas, demekinas ir ranču, iš kurių išsivystė visos dabar žinomos auksinių žuvelių atmainos. Jų yra be galo daug ir kasmet pasaulio akvariumistai sukuria vis naujų variantų. Europos žemyne savo selekciniais darbais pasižymėjo vokiečiai, rusai ir olandai. Neužmiršta protėvių tradicijų ir Azijos šalių, ypač Japonijos akvariumistai. Beje, retos žuvelių veislės ir šiuo metu kainuoja nemažus pinigus.

Per daugelį šimtmečių, laikomos akvariumuose, auksinė žuvelės prarado savo buvusią ištvermę ir dalį imuniteto ligoms. Tačiau akvariumistų tarpe jos garsėja kaip neišrankios maistui ir palyginti su dauguma egzotinių žuvų atsparios ligoms bei vandens temperatūros svyravimams

Karosai ir karaliai

Parašė Romualdas Žilinskas
Pirmadienis, 27 Birželis 2011 21:18

žuvys. Todėl kartas nuo karto pasaulio spaudoje šmėkšteli žinutė apie kokio nors pokštininko akvariumisto paleistą į natūralius vandenis, o vėliau žvejų mėgėjų sugautą auksinę žuvelę.
Paruošė Romualdas Žilinskas